

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/19

Karar Sayısı : 2003/12

Karar Günü : 1.4.2003

Resmi Gazete tarih/sayı: 04.10.2003/25249

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12.12.2001 günlü, 4726 sayılı "2002 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun 39. maddesinin (g) fıkrasının, Anayasa'nın 10., 73. ve 161. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Aboneler adına tanzim edilen elektrik faturalarından güç bedeli adı altında yapılan tahsilatın iptali istemiyle açılan davada, 4726 sayılı "2002 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun 39. maddesinin (g) fıkrasının Anayasa'ya aykırılık savını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4726 sayılı 2002 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nun 39. maddesinin itiraz konusu (g) fıkrası şöyledir:

"Tek Terimli Tarifelerden enerji alan aboneler adına tanzim edilen her elektrik faturası için güç bedeli tahsil edilir. Bu uygulama imtiyazlı ve görevli şirketleri de kapsar. Bu bedelin miktarlarını tespit etmeye Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Yönetim Kurulu, tahsil edilen güç bedellerinin ödenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı yetkilidir."

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10., 73. ve 161. maddelerine dayanılmış, 87., 88., 89. ve 162. maddeleriyle de ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılmalarıyla 1.4.2003 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, "dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

4726 sayılı 2002 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nun 39. maddesinin (g) fıkrasında "Tek Terimli Tarifelerden enerji alan aboneler adına tanzim edilen her elektrik faturası için güç bedeli tahsil edilir. Bu uygulama imtiyazlı ve görevli şirketleri de kapsar. Bu bedelin miktarlarını tespit etmeye Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi Yönetim Kurulu, tahsil edilen güç bedellerinin ödenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı yetkilidir" denilmektedir.

Başvuru kararında, 4726 sayılı 2002 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nun 39. maddesinin (g) fıkrasının, bütçeyle ilgisi olmaması nedeniyle Anayasa'nın 10., 73. ve 161. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebileceğinden, itiraz konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 87, 88, 89 ve 162. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

Anayasa'nın 87. maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri yasa koymak, değiştirmek ve kaldırmak yanında bütçe yasa tasarısını görüşmek ve kabul etmek olarak belirtilmiştir. Bütçe yasalarıyla diğer yasalar arasında yapılan bu ayrım karşısında, herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile düzenlenmesine veya herhangi bir yasa da yer alan hükmün bütçe yasaları ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına imkan bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerinde yasa tasarısı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclis'ince görüşülmesi usul ve esasları ile yayınlanması düzenlenirken, bütçe yasa tasarılarının görüşülme usul ve esasları 162. maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu maddeye göre, bütçe yasa tasarılarının görüşülme usul ve esasları 162. maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu maddeye göre, bütçe yasa tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, Genel Kurul'da üyelerin gider arttırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiştir. Anayasa'nın 89. maddesinde de, Cumhurbaşkanı'na bütçe yasalarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Öte yandan, Anayasa'nın 163. maddesinde, bütçelerde değişiklik yapılabilmesi esasları ayrıca düzenlenmiş, Bakanlar Kurulu'na Kanun Hükmünde Kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilmemiştir.

Anayasa'da birbirinden tamamen ayrı ve değişik biçimde düzenlenen bu iki yasalaştırma yönteminin doğal sonucu olarak birinin konusuna giren bir işin, ötekiyle ilgili yöntemin uygulanması ile düzenlenmesi, değiştirilmesi ve kaldırılması mümkün bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasında, "Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz" denilmektedir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi, bütçe yasalarının öteki yasalardan ayrı olmaları nedeniyle, bir yasa kuralı nasıl aynı nitelikte bir yasa kuralıyla değiştirilebilirse bütçe yasalarının da aynı yöntemle hazırlanmış ve kabul

edilmiş bir bütçe yasası ile değiştirilmesi gerekir. Yasa konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla "bütçe ile ilgili hükümler" ifadesi de bütçeyi açıklayıcı, uygulanmasını kolaylaştırıcı nitelikte düzenlemeler olarak değerlendirilmelidir.

Bir yasa kuralının bütçeden gider yapmayı ya da bütçeye gelir sağlamayı gerektirir nitelikte bulunması, mutlak biçimde "bütçe ile ilgili hükümlerden" sayılmasına yetmez. Her yasada gidere neden olabilecek değişik türde kurallar bulunabilir. Böyle kuralların bulunmasıyla örneğin, yargı, savunma, eğitim, sağlık, tarım, ulaşım ve benzeri kamu hizmeti alanlarına ilişkin yasaların bütçeyle ilgili hükümler içerdiği kabul edilirse, bu konulardaki yasaların değiştirilip kaldırılması için de bütçe yasalarına hükümler koymak yoluna gidebilir. Oysa, bu tür yasa düzenlemeleri, bütçenin yapılması ve uygulanması yöntemiyle ilişkisi bulunmayan, yasakoyucunun başka amaçla ve bütçe yasalarından tümüyle değişik yöntemlerle gerçekleştirmesi gereken yasama işlemleridir. 161. maddedeki "bütçe ile ilgili hüküm" ibaresine dayanılarak, gider ya da gelirle ilgili bir konuyu olağan bir yasa yerine bütçe yasası ile düzenlemek, Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerini bu tür yasalar bakımından uygulanamaz duruma düşürmektedir.

Anayasa'nın 161. ve 162. maddelerinin getiriliş amacı, bütçe yasalarında yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek, böylece bütçe yasalarını ilgisiz kurallardan uzak tutarak kendi yapısı içinde bütünleştirmektir.

3154 sayılı Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2. ve 10. maddeleri uyarınca, enerji politikasını ve fiyatlandırma esaslarına bağlı olarak abonelerden hizmet karşılığı alınması gereken bedelleri belirleme yetkisi Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

2002 Malî Yılı Bütçe Kanunu'nun 39. maddesinin (g) fıkrasıyla tek terimli tarifelerden enerji alan abonelere güç bedeli ödeme zorunluluğu getirilmesi ve bu bedeli belirleme yetkisinin TEDAŞ Yönetim Kurulu'na verilmesi, 3154 sayılı Yasa hükümlerinin 2002 malî yılında değiştirilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Bu nedenle, bütçeyle ilgisi bulunmaması ve diğer yasalarla düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasasıyla düzenlenmesi Anayasa'nın 87., 88., 89. 161., 162. maddelerine aykırılık oluşturduğundan itiraz konusu kuralın iptali gerekir.

Konunun Anayasa'nın 10. ve 73. maddeleri yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI- SONUÇ

12.12.2001 günlü, 4726 sayılı "2002 Malî Yılı Bütçe Kanunu"nun 39. maddesinin (g) fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 1.4.2003 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN

Esas Sayısı : 2003/19
Karar Sayısı : 2003/12

Üye

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ertuğrul ERSOY

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Enis TUNGA

Üye

Mehmet ERTEN